

RAXMATULLAYEVA F.M., ABDULLOYEV A.J.,
GIYAZOVA N.B., TURDIYEVA M.U.

TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT VA RAQOBAT MENEJMENTI

O'quv qo'llanma
II qism

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**RAXMATULLAYEVA F.M., ABDULLOYEV A.J.,
GIYAZOVA N.B., TURDIYEVA M.U.**

**TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT VA
RAQOBAT MENEJMENTI**

II qism

O'quv qo'llanma

**“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2021**

UO'K 332:005(075)

65.290-2ya73

65.32-1

R 33

Rahmatullayeva, F.M., Abdullayev, A.J., Giyazova, N.B., Turdiyeva, M.U.

Tashqi iqtisodiy faoliyat va raqobat menejmenti [Matn] : o'quv qo'llanma /

F.M. Rahmatullayeva, A.J. Abdullayev, N.B. Turdiyeva.- Buxoro :

"Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona, 2021.-168 b.

KBK 65.290-2ya73

65.32-1

Ushbu o'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartlari talablaridan kelib chiqqan holda tuzilgan bo'lib, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan oliy ta'limning 5233300 – "Agrobiznes va investitsion faoliyat" bakalavriat yo'nalishi uchun tasdiqlangan namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilgan "Tashqi iqtisodiy faoliyat va raqobat menejmenti" o'quv fanining namunaviy dasturiga asosan tayyorlangan. Mazkur fanning 2-moduli "Raqobat menejmenti" ning asosiy masalalari qisqa va tushunarli tilda bayon etilgan, o'zining mazmuni va mohiyati jihatidan hozirgi zamonning talabiga to'laigicha javob beradi. Barcha keltirilgan ma'lumotlar talabalar, magistratlarga raqobat va raqobat menejmentini nazariy jihatdan chuqurroq anglash imkonini beradi.

O'quv qo'llanma oliy o'quv yurtlarining iqtisodiyot yo'nalishida o'qiyotgan bakalavr, magistratlarga va mazkur fanni o'qitadigan professor-o'qituvchilariga mo'ljallangan.

Taqrizchilar:

i.f.d., professor F.H. Nazarova

i.f.n., dotsent N.M. Ziyaviddinova

O'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021-yil 18-avgustdagi 356-sonli burug'i bilan nashrga tavsiya etilgan. Qayd etish raqami 356-121

Рахматуллаева Ф.М., Абдуллаев А.Ж., Гиязова Н.Б., Турдыева М.У. «Внешекономическая деятельность и управление конкуренцией» Учебное пособие – Б.: "Durdona", 2021. – 168 с.

Данное учебное пособие составлено с учетом требований государственных образовательных стандартов Республики Узбекистан и подготовлено на основе типовой программы учебного предмета «Внешекономическая деятельность и управление конкуренцией» утвержденной для направления бакалавриата высшего образования 5233300 – «Агробизнес и инвестиционная деятельность». Предметный 2-Модуль «Управление конкуренцией» изложен кратким и понятным языком, по своему содержанию и сути полностью отвечает современным требованиям. Вся представленная информация позволяет студентам, магистрам получить более глубокое теоретическое понимание конкуренции и управления конкуренцией.

Учебное пособие предназначено для бакалавров, магистров обучающихся по направлению Экономика и для профессорско-преподавательского состава высших учебных заведений.

Рецензенты: д.э.н., проф. Ф.Х. Назарова

к.э.н., доцент М.М. Тайрова

Rahmatullaeva F.M., Abdullayev A.J., Giyazova, Turdiyeva M.U. Foreign economic activity and competition management. Textbook – B.: "Durdona", 2021. – 168 p.

This textbook is compiled taking into account the requirements of the state educational standards of the Republic of Uzbekistan and is prepared on the basis of the standard curriculum of the subject "Foreign economic activity and competition management" approved for the direction of the Bachelor of higher education 5233300 – "Agribusiness and investment activity". 2-Module of the subject "Competition management" is presented in a concise and understandable language, its content and essence fully meets modern requirements. All the information provided allows students and masters to gain a deeper theoretical understanding of foreign economic activity and competition management.

The textbook is intended for bachelors, masters studying in the field of Economics and for the teaching staff of higher educational institutions.

Reviewers: doctor of Economic Sciences, prof. F.H. Nazarova

candidate of Economic Sciences, docent M.M. Tairova

ISBN 978-9943-7702-2-5

MUNDARIJA

Kirish	6
1-mavzu. Raqobatning nazariy metodologik asoslari	7
1.1. Raqobat tushunchasi va uning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rnini	7
1.2. Bozorlar tipologiyasi. Monopol hokimiyatli bozorlar	16
1.3. Tovar bozorlariga kirishga to'siqlar	28
2-mavzu. Raqobatbardoshlikni tadqiq qilishning iqtisodiy mohiyati va darajalari	33
2.1. Raqobatbardoshlik tushunchasi va uning xossalari	33
2.2. Raqobat ustunligining parametrik xususiyatlari	39
3-mavzu. Zamonaviy Jahon iqtisodiy Munosabatlari tizimida mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligi	47
3.1. Mamlakat raqobatbardoshligining manbalari va omillari	47
3.2. Raqobatbardoshlikni shakllantirish va rivojlantirishning M. Porter modeli (milliy romb)	52
3.3. Raqobatbardoshlikning to'rt omili	57
3.4. Raqobatbardoshlikka yondashuvning 10 ta "oltin qoidasi"	59
4-mavzu. Tovarlarining raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuvlar	63
4.1. Mahsulotning raqobatbardoshligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar tarkibi	63
4.2. Mahsulotning "spiral" raqobatbardoshligi	64
4.3. Raqobatbardoshlikni baholash usullari. Rozenberg modeli va ideal nuqtali model	75
5-mavzu. Tarmoqni raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuvlar	80
5.1. Soha tushunchasi va iqtisodiy chegaralari	80
5.2. Tarmoqning raqobatbardoshligini baholash usullari	82
5.3. Tarmoqning raqobatbardoshligi omili sifatida investitsion jozibadorlikni baholash	96
6 - mavzu. Korxonaning raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuvlar	101
6.1. Korxonaning raqobatbardoshligi omillari va uni baholash tamoyillari	101
6.2. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari	109
7-mavzu. Korxonaning raqobat strategiyasi	117
7.1. Raqobat strategiyasini ishlab chiqishda klassik yondashuv	117

7.2. Korxona xarajatlarini boshqarishning strategik modeli	127
7.3. Korxonaning rolga asoslangan strategiyalar	130
7.4. Birlashish va qo'shib olish (Mergers and Acquisitions, M&A) strategiyalari	134
Testlar	143
Glossariy	156
Foydalanilgan adabiyotlar	162